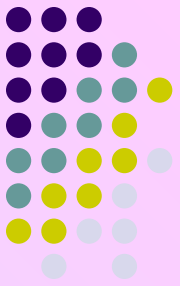
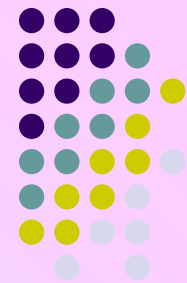

Габдулла Тукай

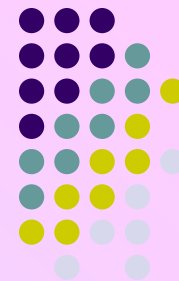
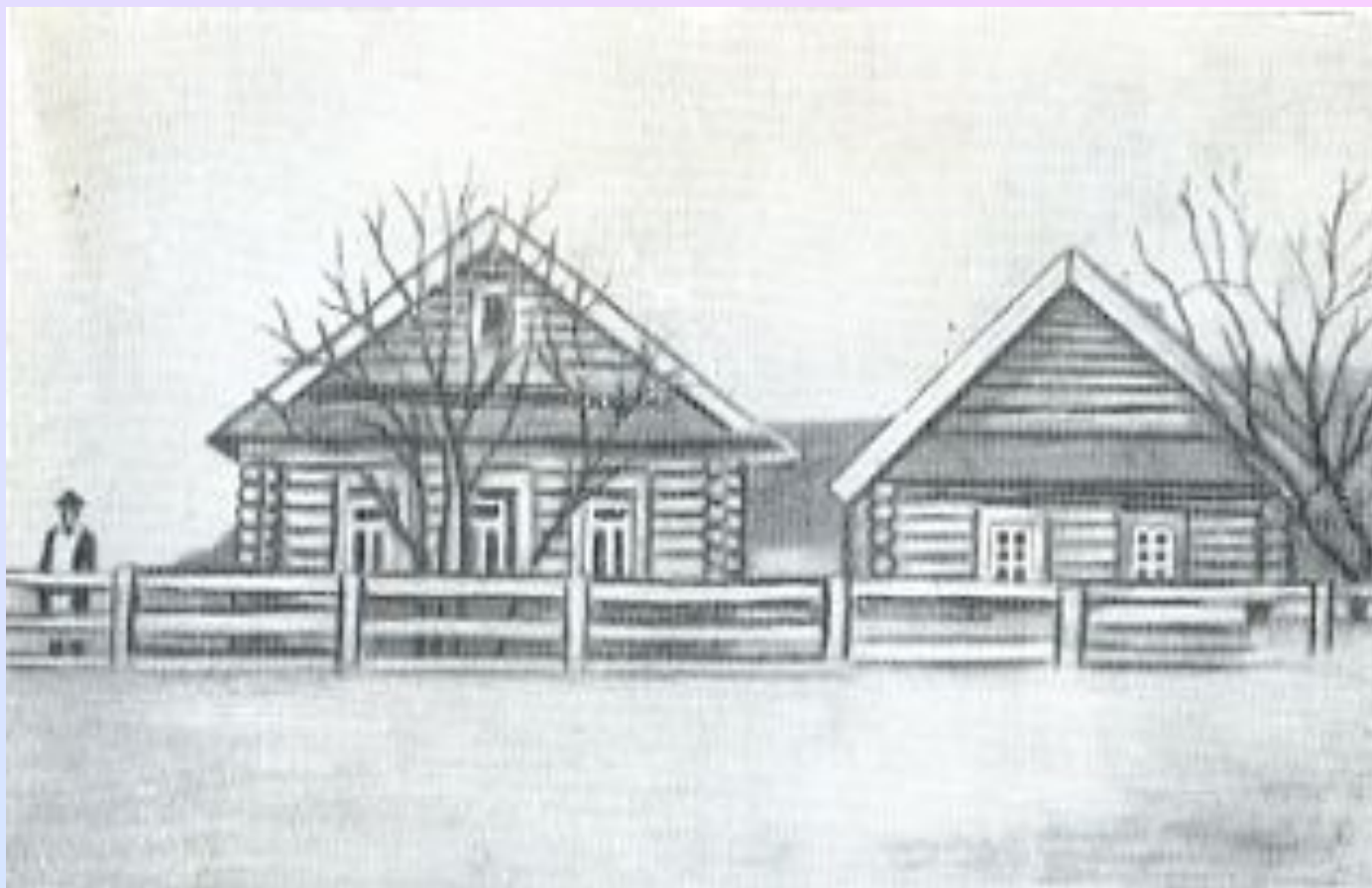

*И мөкаддәс, моңлы
сазым,
Уйнадың син ник
бик аз...*

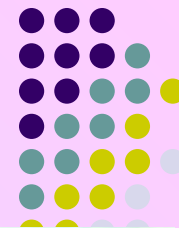
*Татар халык шагыйре
Габдулла Тукай 1886 елның
14 апрелендә элекке Казан
губернасы Мәңгәр волосте
Кушлавыч авылында туа.
Кечкенәдән ятим калган
Габдулла, кулдан-кулга
йөрөп, балачагын Сасна,
Өчиле, Кырлай авылларында
уздыра.*

Шагыйрьнең әтисе Мөхәммәтҗариф йорты

Габдулла туып дүрт ай ярым үткәч, Мөхәммәтҗариф хәзрәт үлеп китә. Тол калган Мәмдүдәне (Габдулланың әнисен) Сасна мулласына кияүгә бирәләр. Шагыйрьнең газаплы, авыр тормышы башлана.

Өчиле авылы

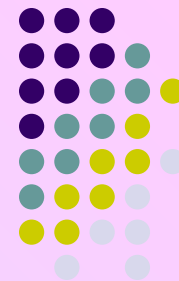

*«Үги әбинең алты күгәрченнәре эчендә мин бер чәүкә булганга,
мине жыласам – юатучы, иркәләним дисәм – сөюче, ашыйсым-эчәсем
килсә – кызганучы бер дә булмаган, мине эткәннәр дә төрткәннәр...*

(Г.Тукай “Исемдә калганнар”)

Кырлай авылы, Кырлай урманы...

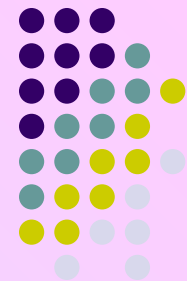
1892 елның июнендә малай
Кырлай авылына, Сәгъди
абзый белән Зөһрә апа
гаиләсенә килеп керә.

Кырлайдагы тормышы яш
Тукайның күңлендә иң жылы
истәлекләр калдыра.

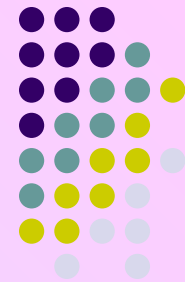

Кырлай мохите Тукай шигъриятендә күп кенә мотив һәм темалар өчен чыганак булып тора. “Шүрәле” әкиятте үзе генә дә Кырлай истәлеген гүзәл бер шигъри һәйкәле итеп санала.

Уральскидә. Гәлиаскәр Усманов өйе.

1895 елда Габдулла Тукай Уральскига атасының сеңелесе Газизә Забирова тәрбиясенә алына. Биредә ул заманына күрә алдынгы булып саналган "Мотыйгия" мәдрәсәсенә урнаштырыла. Тукайның тәүге ижади талпынулары шушы мәдрәсәдә укыган чорга бәйле .

1905 елгы революция Уралда шәһәрэн дә тетрәтте. “Фикер”, “Әлгасрел-жәдит”, “Уклар” исемле беренче татар телендә гәҗитә һәм журналлар чыга башлый. Тукай шул басмаларда хәреф жъючы, төзәтүче, хәбәр жъючы, хәтта мөхәррир булып та эшләде.

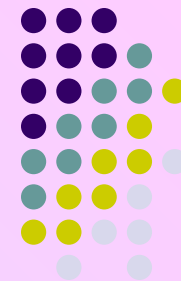

Г.Тукайның шәхси әйберләре

1907 елның көзендә Габдулла Тукай туган якларына кайта һәм Казанга килеп урнаша: “Әл - ислах” исемле журналда һәм “Китап” нәшриятында жиң сызганып эшләүчеләрдән берсе булып китә.

*Сэгийтэ Рэмиевка язган хатында Тукай болай дигэн:
«Мин поэт кына түгел, мин дипломат, политик, общественный
деятель дэ бит. Минем күз күнне күрэ, колак күнне ишетэ... ».*

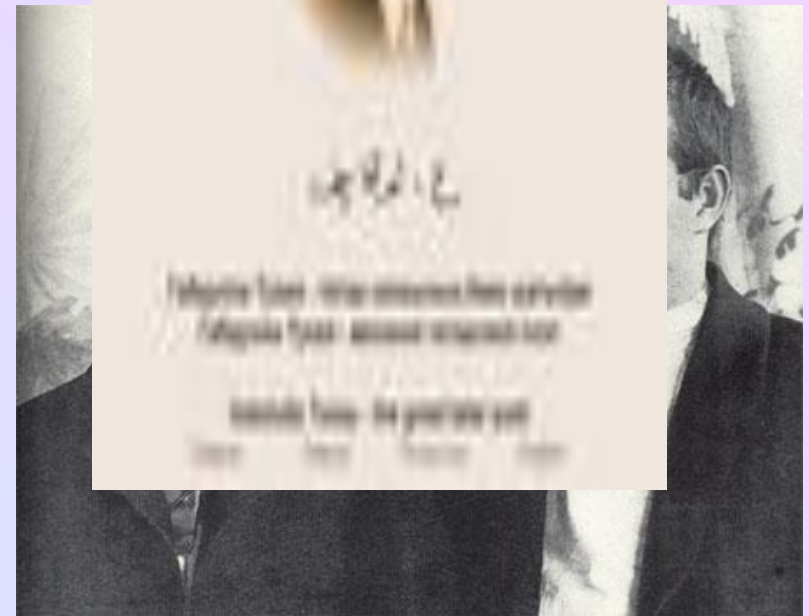
Истәлекләр:

...Яланбаш, кара күзлектән, өстенә казакимы, жөббәме, иске генә бер нәрсә кигән, аягында тузган кара буркалы шыксыз гына бер малай, минем «ие» дигән сүземне дә кәтмичә, каршымда, өстәл кырыенда, буш торган урындыкка килеп тә утырды...

(Сәгыйть Рәмиев)

Кыскарак буйлы, чандыр гәүдәле бу кунакның йөзе әүвәл карашта аны баласымак итеп күрсәтә. Өстенә кигән казаки дисәң — казаки түгел, жылән дисәң—жылән түгел бер нәрсәсә һәм яланбашлыгы аны шул «гасырның ислахчы шәкерте» итеп таныта иде ...

(Әмирхан Фатих)

Әстерхан

*1911 елның апрелендә
кымыз белән дөваланырга
дип татар зыялылары
чакыруы буенча Әстерханга
сәяхәт кыла.*

*1912 елның язында Габдулла
Тукай Петербургка бара.
Кымыз белән дөвалану
максаты белән Уфа һәм
Троицк якларында сәфәрдә
була.*

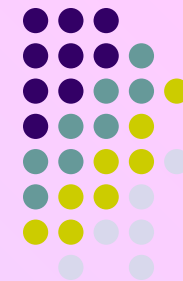

Уфа

Шагыйрьнең
саулыгы көннән-
көн начарлана
бара. 1913 елның
апрельнең 15-дә 27
яшендә Габдулла
Тукай якты
дөнъядан
мәңгелеккә күчә.
Никадәр генә
газаплар кичерсә
дә, бу фажигале,
кыска гомер юлын
горур атлап уза.

Шагыйрь ижтимагый прогресска хезмэт итүне үзенең гражданлык бурычы итеп санады; кыска гына гомер юлында күпкырлы ижаты белән татар культурасы тарихында яңа эпоха ачты.

<http://tashlar.narod.ru>

Габдулла Тукайга багышланган һәйкәлләр

Габдулла Тукай урамы

Габдулла Тукай исемендәге теплоход

Габдулла Тукай мәйданы

Габдулла Тукай премиясе